

Author: Vági, János

Title: FEATHER WEIGHT

Citation: Metszet, Vol 16, No 6 (2025), pp 38-43, DOI: 10.33268/Met.2025.6.5

<https://doi.org/10.33268/Met.2025.6.5>

Received: 10 October 2025

Accepted: 22 October 2025

Published: 26 November 2025

VEHICLE LABORATORY, DEBRECEN, HUNGARY
ARCHITECTS: Gábor Zombor DLA, Balázs Juhász
(Monostudio Kft.)

The "Feather Weight" Vehicle Laboratory, and Innovation Park, serves the University's Vehicle Engineering Department with research, teaching, and advanced equipment like an EMC chamber. Its minimalist, semi-industrial architecture uses a three-wing layout and prioritizes subtle innovation, emphasizing disciplined forms and regulated natural light while avoiding unnecessary expressive design elements.

PEHELY SÚLY

JÁRMŰLABOR | DEBRECEN

Felszabadító a jövőt – ha mégoly kontúrtalan képként is tűnik elő – megragadni, összekalászkodni azokat a puha, ha tetszik, formátlan formákat, amelyek kitöltése ránk vár. Semmi másra vissza nem vezethető mintákat, ösztönzéseket remélünk, végtére is a felfedezés gyakorlatára nem vetül a berögzött ismereteink oltalmának árnyéka: itt nem járt előttünk senki. Az új, a még el nem gondolt, a ki nem mondott, a le nem írt itt – az útnak nem nevezhető térben, mivel nem járt előttünk senki – rejtjezik. S tudni véljük, e rejtőzésben semmi sem lesz szembevetőbb (ez egy paradoxon), mint az intimitás. Mennyi törekeny fogalom! Vessük is fel sebtében, hogy a jövőcsinálás-új-rejtőzködés gondolati lépcsőire kevésbé elvont fénytörésben is ránézhetünk, úgy, hogy fenntartjuk a kikacsintás lehetőségét.

—1934-ben Joseph Schumpeter lefekteti az innováció elméleti alapjait. Az egzisztencialisták, akik a modernitás kritikájával nem fukarkodtak, az állandó újdonságkeresési kényszert a modern ember szorongásának forrásaként jelölték meg.* A posztmodern gondolkodást a nincs-végső-stabilitás-minden-folyamatos-átformálódás-alatt-áll alapelv formálta (formálja).** Felvetültek (felvetülnek) morális kérdések: ha minden állandóan rombolódik és újratermelődik, akkor mi marad meg értéknek? Az innováció teszi egyre borúsabbá a teret, ahová betörni vagyunk kénytelenek? Mennyi (törekeny) kérdés! Az innováció, mint idegen szakkifejezés magyarosítására tett javaslat(om) az újdonságművelés. A nyelv erdőrengetegszerű szövődékében – ösvények és csapások között – a szavak (fel)találása sétánk közepette zajlik (kikacsintás). Az újdonságművelés – értelmezésben – kijelöli az írás tárgyát képező építészeti alkotás helyét és irányát, par excellence. Átvitt értelemben ugyanúgy, mint szó szerint. Kísérletet teszek arra, hogy ezt alátámasszam.

02

- 01 A járműlabor egyetlen szomszédja: az innovációs központ
02 Átgondolt arányok

ÉPÍTÉS | ARCHITECT
Zombor Gábor DLA, Juhász Balázs
(Monostudio Kft.)

FOTÓ | PHOTO
Szentirmai Tamás

SZERZŐ | AUTHOR
Vági János

—A terület már elnevezésével is körülárkolja a fogalommezőt: tudományos, technológiai és innovációs park. A Debreceni Egyetem kezelésében lévő, többhektárnyi területen fejlesztések valósulnak meg, amelyek támogatják az innovációs tevékenységet és a technológiai transzfert, céginkubációt és a hallgatók személyi inkubációit egyaránt. Egy hely, ahol oktatás és kutatás a vállalati szférával áll egy bonyolult egyenlet azonos oldalán. Ennyit a szó szerinti helykijelölésről, amihez máris kapcsoljuk hozzá a képlet nyújtotta átvitt értelmezést is.

—Legkézenfekvőbb dűcnak mégis a program, az épület funkciója kínálkozik. Az épület tereinek szinte 100%-a olyan speciális oktatást/kutatást szolgál ki, ami ilyen módon fejlesztéshez kapcsolódik, az új kitermeléséhez. A Debreceni Egyetem Műszaki Karának Járműmérnöki Tanszéke ti. a használó (200-250 hallgató és 20-30 oktató); na de sietek is, hogy tisztázzam ez estben a használó fogalmát, merthogy az épület tereiben gépek és emberek együttes jelenléte nyújtja a futurisztikus

01

világkép olvasatát. Vannak terek, amelyek emberfókuszúak, és vannak, amelyeket gépek/műszerek határoznak meg, így részben a technológia az, ami az építészetet formálja. Sajátos helyzet, amikor egy EMC kamra*** úgy tölti ki a teret, mint egy hajnali ötkor nyújtózkodó főemlős a hálósoba zugát, vagy egy robot, aminek helyfoglalása karjának hosszából következik. Technológiát – azaz nem csak az embert – a tervezés szempontjai közé emelni számomra a jövőtervezés egyfajta formáját jelenti. Ami, szögezzük le: kihívás, ráadásul nem csapdától mentes próbatétel. Ha megelőlegezik nekem, hogy a még nem minden tekintetben alátámasztott gondolatom igaz, hogy itt újdonságtermelésről van szó, akkor nem fog illogikusnak tűnni, ha a kísértés fogalmát idecitolom.

—Gyakran tapasztaljuk, hogy amikor az építészetnek (az építészettel) a jövőt kell megragadni, annak formát adni, azt felmutatni, akkor az építész hisztérikus mondani-akarással kezd: jelez, kifejez, illusztrál, utal, reprezentál és a többi. A jövő múzeuma, a jövő színháza, a jövő oktatási

03

intézménye, ismét és a többi, az új, ami még sosem volt, de lesz, és ehhez mintha nem lenne elégséges a keveset, a minimumot bevetni, mintha a jövőteremtés többet kívánna annál, mint ami több millió háztartásban (és megannyi más helyen) épp ebben a pillanatban esik meg: spermium találkozik petesejtrel, hogy csak egy példát mondjak. Az innovációs park szegletében viszont másnak vagyunk a szemtanúi, amit többek között az épület térrendszeréből (ami a telepítésre is kihat), az anyaghasználatból (ami a fél-indusztriális esztétika megteremtésének kedvez) és a következetes formaképzésből érthetünk meg, igazolhatunk. Tárgyilagossággal találjuk magunkat szemben, ami – mint a nyelv esetében is – nem nélkülözi a komplexitást: egy szó, amelyben gomolyog a sűrű lényegi. Írhattam volna higgadságot is, amivel akár jellemezni is képesek vagyunk építészeti hozzáállást, de esküit tettem magamnak, hogy még halovány célzás formájában sem teszek utalást a kortárs magyar építészet lesújtó helyzetére, tehát higgadt maradok, és leszek esküszegő. Az elemzés iránya ilyesformán a belülről-kifelé dramaturgiát követi, de – hogy a bejárás gyakorlatától se szakadjunk el egészen – a kihelyezett, mozgó kamerát a kellő pillanatban bekapcsolom, Á la Mészöly Miklós. ****

— Három épületszárnyal van dolgunk, és egy kivetett negyedik elemmel, ami a telek négy részre osztásában némi szerephez jut. A gyalogos és autós bejáráshoz legközelebb eső, nyugati szárny a tantermeket foglalja magában, szám szerint négyet. Az oldalfolyosó itt déli tájolású, és – annak tükrében, hogy nincs kimondottan aulája az épületnek, leszámítva azt a cirka 50 m² alapterületű érkezőteret, amiben egy portás és három körasztal fogja fel

a lélegzetelállító opaion megidéző körlámpatest fényét – kevéssé széles. Viszont az északi tájolású, nem-szintmagas üvegfalak a tágasság érzetét keltik a termekben, ahol azonnal szembetűnővé és elgondolkodtatóvá válik a berendezési koncepció: beszüremkedő fénnel szemben ül a hallgató, akit ez – oktatók elmondása szerint – vagy bachelard-i ábrándozásra**** vagy a jobbról lassan beúszó mezőgazdasági jármű mozgásának követésére sarkall; de hogy mi segíti jobban a gondolkodást, a falnak vagy ablaknak toll íróasztal (?), azt döntse el mindenki maga. Persze ebben a mozzanatban egy újraértelmezett térhasználat kísérletét is felfedezhetjük, és mint olyan – per se – rejtőzködik. Lenyűgöző, hogy az új a téralakítás megközelítésében nyilvánul meg, és hogy ez keretek közé lett szorítva: ott találkozunk térmutatóval, ahol annak oka van. Az emeleti irodatermekhez (északi szárny) vezető kétkarú lépcső például nem akar térképző elemmé válni, viszont az emeletre helyezett tárgyaló és pihenőtér összemosódik az épület csuklópontját adó kétszintes térrel. Ez a téri visszafogottság ahhoz is szükséges, hogy azt a néhány bravúrt viszont ünnepelni tudjuk: a magas peremmel kialakított födém túlnyúlást és a felső szint visszahúzását (ezek az épület arányáért és léptékéért felelnek), a bejárati fedett-nyitott tér atmoszféráját meghatározó opaion félelmetes-szép látványát. Egyensúlyi helyzet ez tehát, és ezt is, mint rejtőzködő újat tudom üdvözölni. Nem zárom ki, hogy a tárgyaló bútorfalába beépített, rejtett tapétaajtó, ami titkos átjárót biztosít a keleti szárny egész szintjét elfoglaló raktárba, tudatos tervezői döntés eredménye: a rejtőzködés vágya, mint pillanatnyi fagy sűrűsödik e szimbolikus tárgyban.*****

07

03

04

08

04

05

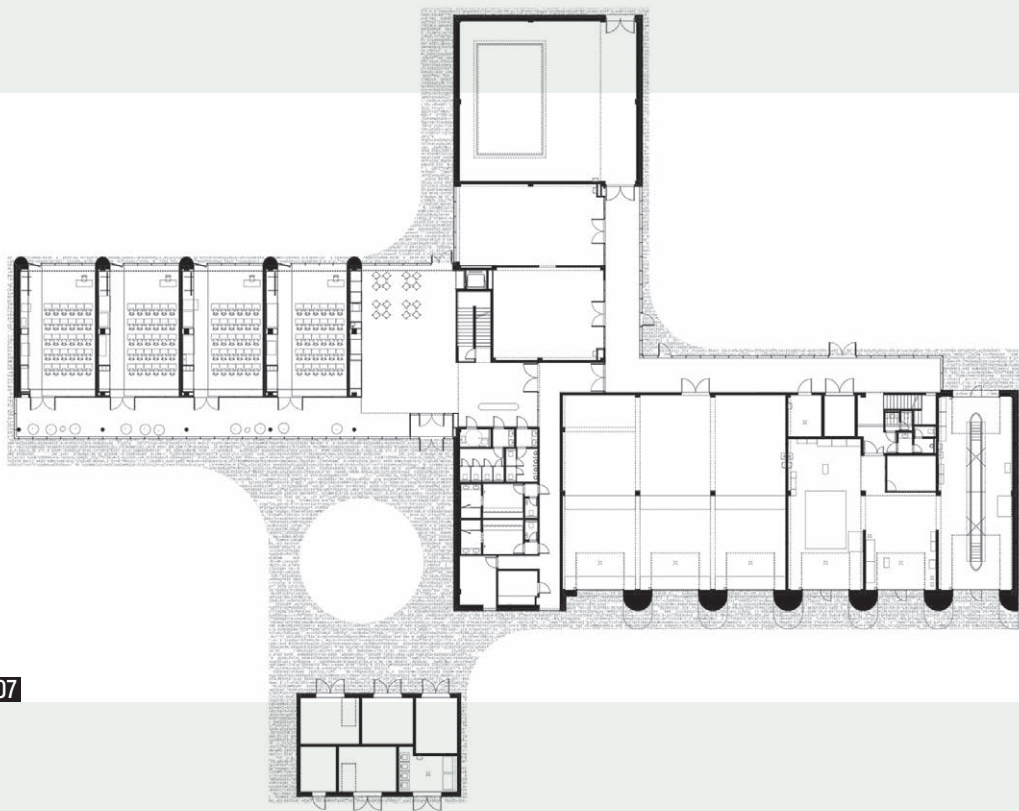
06

- 03 Tantermeket határoló, déli tájolású oldalfolyosó az opai alatt
 04 A bejárat előtti fedett-nyitott tér szinte elrejt a kétszint magas épületrészt
 05 Ívesen kialakított, korcolt fémburkolat, ahogy vezeti a szemet
 06 Formákból következő dinamika

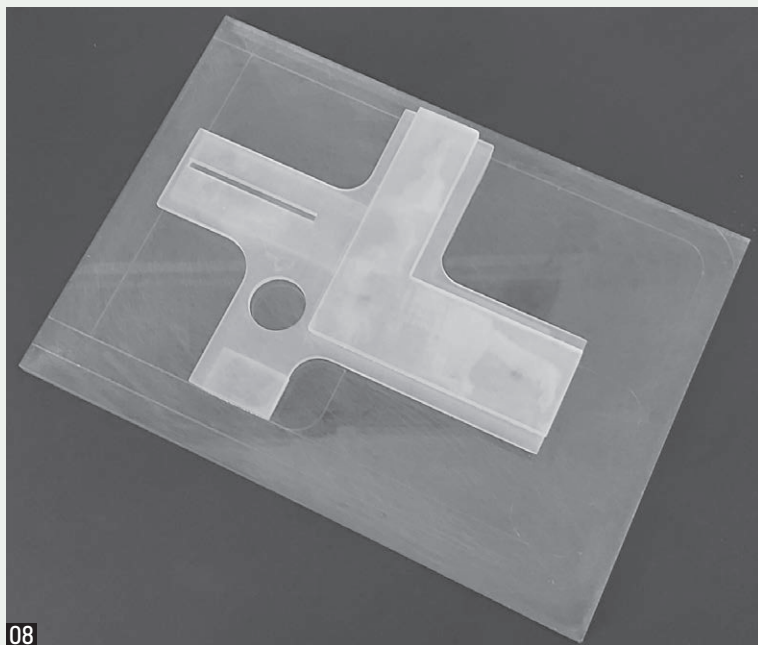
Vagy a tetőre felhelyezett légtechnikai berendezések elrejtése a színében téglára emlékeztető, „kézműves” fémburkolat mögé; amihez jelentést azért óvatosan társítanak. Egy biztos, vannak téri helyzetek, részletek, amelyek felderítendő olvasatokkal kecsegtetnek, azaz értelmezésért kiáltanak, de így sem beszélhetünk jelentéstúlhajtásról. A keleti szárny földszintjére tervezett laborok: laborok, hat darab szekcionált garázkapuvál a külvilág felé. Az északi szárny a Járműgyártás és Ipar 5.0 elnevezésű

laborokat és a két szint magas térbe telepített EMC kamrát nyeli el (az antropomorfizáció használata nem véletlen). A tereket egy-egy oldalfolyosó kapcsolja össze, ahonnan az északkeleti, látszólag senki által nem használt területre látni. A beépítési képletből adódó négy területrész közül ez és az oktatási szárny és az EMC szárny által determinált területrész tűnik belakásra kevésbé alkalmasnak, hacsak az épületből való kitekintést nem számítjuk vizuális megszállásnak, márpedig miért ne tekinthetnénk

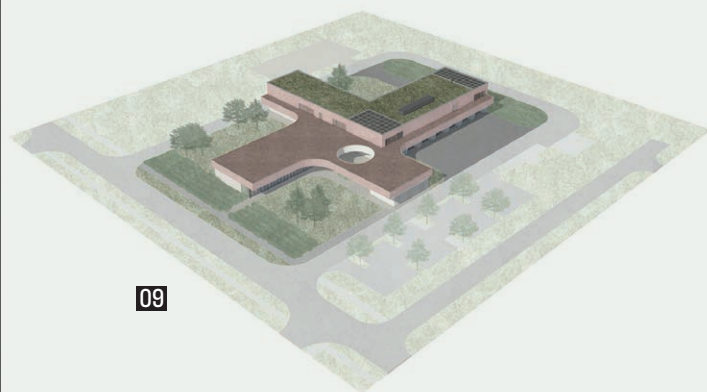
10

07

08

09

- 07 Vezérszint alaprajza
- 08 Áttetsző plexi makett az épületről
- 09 Beépítést magyarázó axonometria
- 10 Oktatási termek egy labor üvegfalán át

annak. Nyilván egy ilyen beépítés más funkció esetében (például óvoda) négy, intenzív használatra predesztinált teret eredményezne, ahol a szeparáltság a tömegalakításból következik. Talán éppen e térhasználat-beépítés reláció miatt érezhető valamiféle tervezői törekvés arra, hogy a négy, más-más karakterű tájra nyíló területrészt felől érzékelt épületnézetek mindegyike – a homogén anyaghasználat és tömegképzési elv ellenére és a tömegmozgáson túl – még másmilyenebb legyen: az oktatási szárny északi oldalán a becsomagolt körpillérek a függőnyfal síkjához képest kívültre kerülnek, a déli oldalon a függőnyfal mögé, a két laborszárnynál egy-egy oldalt konzolos a szerkezet, azaz a homlokzatot nem tagolja pillér, míg a garázkapukat kamuflázs félköröszlopok rendezik egy-séggé. És ebben a törekvésben sem bújik meg más, mint

09

06

a rejtőzködő új szárba szökkenése, hiszen amit érzékelünk, az egy kevéssel operáló eszköztár pulzálása.

—Azt írtam, hogy az újdonságművelés – értelmezésemben – kijelöli az írás tárgyát képező építészeti alkotás helyét és irányát, par excellence. Az állítás igazolásához a jövőcsinálás-új-rejtőzködés fogalomhármását mint keretrendszert használtam, aminek minden egyes láncszemét más-más relációba igyekeztem helyezni azzal az írói szándékkal, hogy megkísérlem a kapcsolatteremtést szövegszerkezet és elemzett épület között, vállalva, hogy ez akár még oximoronként is hathat egy ixedik érv helyett. De ezzel is célba értem, ugyanis a Járműlabor épülete lépten-nyomon látszólag ellentmondó fogalmakat présel egyggyé, mely eredmény (nekem) e soroktól eltérő ferde napsugár.

10

GENERÁLTERVEZŐ: UD TUTI Tudományos, Technológiai és Innovációs Park Nonprofit Kft. | BERUHÁZÓ: Debreceni Egyetem | ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSÁK: Csík-Mátyás Zsolt, Lality Áron, Szentirmai Tamás DLA, Zsupos Zoltán | TARTÓSZERKEZET-TERVEZŐ: Dr. Medek Ákos | ÉPÜLETGÉPÉSZETI TERVEZŐ: Mészáros Olivér | ÉPÍTMÉNYVILLAGOSSÁGI TERVEZŐ: Ivanics Zoltán | ÉPÜLETSZERKEZETI KONZULENS: Dr. Dobszay Gergely | KERT- ÉS TÁJÉPÍTÉSZ TERVEZŐ: Varga Tibor | ZAJ- ÉS REZGÉSVÉDELMI SZAKÉRTŐ: Csott Róbert | TŰZVÉDELMI SZAKÉRTŐ: Fazekas Gábor | KÖZMŰTERVEZŐ: Dúró János | KÖZLEKEDÉSTERVEZŐ: Gulyás Imre | FELVONÓTERVEZŐ: Bosnakoff Miklós | REHABILITÁCIÓS SZAKMÉRNÖK: Kormányos Anna | GENERÁLKIVITELEZŐ: HUNÉP Zrt. | PROJEKTVEZETŐ: Deák Viktor

MEGJEGYZÉS

* Sartre-nál az új hajszolása (legyen szó újraalkotásról) szorongáshoz vezet. A szorongással megnyilvánuló szabadság az Én újraalkotásának kényszerével jár. „A szorongásban a szabadság önmaga előtt szorong.” [1]

** Esterházy Péter Termelési-regény című művének nyitómondata a nyelv hozzáférhetetlenségének problematikáján túl a folyamatos nyelvi átalakulás lehetetlenségét/kritikáját is tartalmazza: „Nem találunk szavakat.” [2]

*** Az EMC kamra egy árnyékolt laboratóriumi helyiség, amelyben elektromágneses kompatibilitási vizsgálatokat végeznek. A kamrák speciális felépítésükkel csillapítják a külső és belső elektromágneses sugárzást, így pontosan mérhető a vizsgált készülék EMC-teljesítménye. A kamra a helyszínen épült fel több hónap alatt.

**** Mészöly Miklós Film című könyvében a kamera, mondhatni, a narrátor teste. [3]

***** „Az álmódhoz olyan értékek kapcsolódnak, melyek mély nyomot hagynak az emberben. Az álmódzás ráadásul azzal a kiváltsággal bír, hogy saját magát is felértékeli. Élvezetet talál önnön létében. Így azok a helyek,

ahol átéljük az ábrándot, egy új ábrándban önmagukat építik újjá. A múlt hajlékai éppen azért kiírhatatlanok belőlünk, mert ábrándként újra meg újra átéljük a korábbi hajlékok emlékeit.” [4]

***** Gaston Bachelard A Tér poétikája című művében így írt az ajtóról: „Az ajtó önmagában is félig nyitott világegyetem. Legalábbis egyike e világegyetem meghatározó képeinek, egy olyan ábránd gyökere, melyben vágyak és kísértések halmozódnak fel.” [5]

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Sartre, Jean-Paul: A lét és a semmi, L'Harmattan Kiadó – Szegedi Tudományegyetem Filozófia Tanszék – Magyar Filozófiai Társaság, Budapest 2006, p 67, 72.
- [2] Esterházy, Péter: Termelési-regény, Magvető Kiadó, Budapest 1979.
- [3] Mészöly, Miklós: Film, Magvető Kiadó, Budapest 1976.
- [4] Bachelard, Gaston: A Tér poétikája, Kijarat Kiadó, Budapest 2011, p 28.
- [5] Bachelard, Gaston: A Tér poétikája, Kijarat Kiadó, Budapest 2011, p 193.